

ДИСКУРС ДЕКОМУНІЗАЦІЇ КИЄВА В ДОСВІДІ ПЕРЕЙМЕНУВАНЬ

Людмила Малес

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
ORCID 0000-0002-8025-6019

Артемій Дейнека

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
ORCID 0000-0002-9266-5506

<https://doi.org/10.36169/2227-6068.2020.01.00006>

Анотація. Статтю присвячено змінам символічної карти Києва у 2014–2017 роках, які відбулися під впливом Революції Гідності, до та після прийняття пакету законів про декомунізацію. Вивчалися стратегії, особливі випадки та специфіка перейменувань внутрішньоміських об'єктів (урбанонімів) на виконання законів про декомунізацію, а також перейменування даного періоду, що не підпадали під їх дію. Аналізу було піддано як характеристики власне старих та нових урбанонімів, так і тексти дискусій, що розгорталися довкола перейменувань у ході голосування та публічного обговорення. У реконструкції дискурсу виділено кілька основних позицій (краєзнавча, героїко-патріотична та деколонізація). Зокрема, за матеріалами дискусії «Московський міст — ворог України?» сформульовано потребу доповнення процесів декомунізації деколонізацією, осмислення урбанонімії як ідеологічного інструменту різних епох.

Ключові слова: декомунізація, деколонізація, Київ, урбанонімія, перейменування в місті, публічні дискусії, міське середовище

Повна версія статті доступна російською мовою.

Бібліографія:

- Abramowicz, Zofia & Dacewicz, Leonarda. (2010). Changes in urbanonymy of northeastern Poland in the context of statehood transformation. *Acta onomastica* 51(2): 417–429.
- Ainiala, Terhi & Jani, Vuolteenaho, editors. (2009). *Urban place names. International symposium. 13–16 August 2009. Helsinki. Abstracts*. Helsinki: Research institute for the languages of Finland, https://www.kotus.fi/files/1197/UrbanPlaceNames_Abstracts.pdf (accessed 19 Dec, 2019).

- Aks'onova, Valentyna. (2010). Vulycju Mazepy u Kyievi perejmenuvaly z porushennjamy – holova komisiji Kyjivrady. *Radio Svoboda* [from Ukr.: Radio Free Europe/Radio Liberty], <https://www.radiosvoboda.org/a/2094844.html> (accessed 9 Jul, 2017).
- Andreev, Yuriy. (2014). Fotofakt: kievlyane raskrasili Moskovskiy most v cveta nacionalnogo flaga. *VGORODE.UA* [from Rus.: In the city], <http://kiev.vgorode.ua/news/sobytyia/226352-fotofakt-kievlyane-raskrasyly-moskovskiy-most-v-tsveta-natsyonalnohφo-flaha> (accessed 20 Dec, 2019).
- Azaryahu, Maoz. (1997). German reunification and the politics of street names: the case of East Berlin. *Political Geography* 6(16): 479–493.
- Bachyns'ka, Halyna & Tyshkovec', Marija. (2014). Urbanonimna systema mista Ternopolja. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho nacional'noho pedahohichnoho universytetu. Serija: Movoznavstvo* [from Ukr.: Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University. Series: Philology] 2(24): 15–18.
- Belei, Oleg. (2014). Innovacionnye processy v ukrainskoj urbononimii na fone posttotalitarnoi central'no-vostochnoi Evropy. *Anuari de Filologia. Llengües i Literatures Modernes* [from Cat.: Yearbook of philology. Languages and modern literatures] 4: 91–109.
- Berg, D. Lawrence & Jani, Vuolteenaho, editors. (2009). *Critical Toponymies: The Contested Politics of Place Naming*. Aldershot: Ashgate Publishing, Ltd.
- Bilins'ka, Ljubov. (2014). Zmina politychnoho ustroju ta perejmenuvannja vulyc': dosvid Nimechchyny. *Mova i kul'tura* [from Ukr.: Language and culture] 17: 128–133.
- Borysenko, Myroslav. (2001). Toponimika Ukrainy 1920–1930-kh rokiv (istorychnyj analiz). *Etnichna istorija narodiv levropy* [from Ukr.: Ethnic history of European nations] 8: 21–25.
- Borysova, Tetjana. (2013). Specyfika londons'koji urbanonimiji. *Naukovi zapysky Nacional'noho universytetu "Ostroz'ka akademija". Ser.: Filolohichna* [from Ukr.: Scientific notes of National University of Ostroh Academy. Series: Philology] 39:7–9.
- Bourdieu, Pierre. (1993). *Sociologija polityki* [from Rus.: Sociology of politics]: Per. s fr. Sost., obshh. red. i predisl. N. Shmatko. Moscow: Socio-Logos.
- David, Jaroslav. (2013). Street names – between ideology and cultural heritage. *Acta onomastica* LIV 1: 53–60.
- Dijk, Teun van. (1998). *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage.
- Dijk, Teun van. [2008] (2015). *Diskurs i vlast': Reprezentacija dominirovanija v jazyke i komunikacii* [from Rus.: Discourse and power]. Per. s angl. Moscow: URSS.
- Dekhtjar'ova, L. (2010). Istorija mista Kyieva z najdavnishykh chasiv do 2000 roku: Nauk.-dopom. bibliohr. pokazhch. u vydannjakh KhVII st. – 2000 r.: T. II, Kn. 8 [from Ukr.: History of Kiev from ancient times to 2000 year: Scientific-auxiliary bibliographical index of the editions since XVII century to 2000 year: Vol. II, book 8]. Kyiv: Instytut istoriji AN Ukrainy.
- Domarans'kyj, Andrij. (2011). Perspektyvy zminy nazv administratyvnykh odync' kirovohrads'koji oblasti: problemy “ekspertnoho seredovyshha”. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho nacional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatjuka. Serija: Heohrafija* [from Ukr.: Scientific notes of Ternopil Volodymyr Hnatjuk National Pedagogical University. Series: Geography]. 2: 66–73.
- Eriksen, Thomas. (2012). Place names in multicultural societies. *Names and Identities, Oslo Studies in Language* 4(2): 71–80.
- Etkind, Alexander. (2011). *Internal Colonization: Russia's Imperial Experience*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Foucault, Michel. ([1969] 1996). *Arkheologija znanija* [from Rus.: The archaeology of knowledge]: Per. s fr. Obshh. red. Br. Levchenko. Kyiv: Nika-Tsentr.

- Gnatiuk, Oleksiy. (2018). The renaming of streets in post-revolutionary Ukraine: regional strategies to construct a new national identity. *AUC Geographica* 53(2):119–136.
- Godik, Edgar. (2017). Stalo izvestno, kakim mostam v Kieve grozit obrushenie. *RBK – Ukraina* [from Rus.: Ukraine], <https://styler.rbc.ua/rus/zhizn/stalo-izvestno-kakim-mostam-kieve-grozit-1488314211.html> (accessed 19 Dec 2019).
- Gricenko, Nataliya & Kasyanova, Irina. (2016). Pereimenovaniya v Kieve: chto zhdet Moskovskiy most. *Vesti*. [from Rus.: News], <http://vesti-ukr.com/kiiev/156154-chto-zhdet-moskovskij-most-v-kieve-posle-pojavleniya-prospekta-bandery> (accessed 19 Dec 2019).
- Halaj, Oksana. (2009). *Ukrajins'ka urbanonimija zakarpattja v XX – XXI st.* [from Ukr.: Ukrainian urbanonymy of Transcarpathion region of XX–XXI century]. Avtoreferat dysertaciji na zdobuttja nauk. stupenja kand. filol. nauk: spec. 10.02.01 «Ukrajins'ka mova». Uzhhorod: Uzhhorods'kyj nacional'nyj universytet.
- Harvalík, Milan. (2011). Lingual and extra-lingual aspects of development of street names in the Czech Republic. In *Directions in Urban Place Name Research*, Ainiala, Terhi and Vuolteenaho, Jani (eds). Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 10–15.
- Hnatjuk, Oleksij. (2013). Urbanonimy mist Ukrajiny jak marker terytorial'noji identychnosti naselennja. *Chasopys social'no-ekonomichnoji heohrafiji* [from Ukr.: Human Geography Journal] 15: 144–147.
- Hrichchina, Alina. (2017). Urbanonimika jak haluz' suchasnykh toponimichnykh doslidzhen'. *Linhvistychni doslidzhennja: Zbirnyk naukovykh prac' Kharkivs'koho nacional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody* [from Ukr.: Linguistic studies: Collection of scientific works of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University] 45: 3–8.
- Hrycak, Yaroslav. (2007). Konstrujuvannja nacional'noho mista: vypadok L'vova. *Dukh i Litera* [frm Ukr.: Spirit and letter] 17–18: 157–181.
- Hyrych, Ihor. (2013). Suchasna kyjivs'ka toponimika jak vyjav istorychnoji svidomosti. *Nacional'na ta istorychna pamjat'* [from Ukr.: National and historical memory] 8: 133–141.
- IGU/ICA Commision on Toponymy and the Unit for Language Facilitation and Empowerment, UFS, organised by. (2015). *International symposium on place names: "Place names, diversity and heritage"*, <https://www.ufs.ac.za/docs/librariesprovider51/2017-international-symposium-on-place-names/ispn-2015-programme.pdf?sfvrsn=2> (accessed 19 Dec. 2019).
- Karoyeva, Tatjana. (2017). Z dosvidu robochoi hrupy shhodo “dekomunizacii” publicnogo miskoho prostoru Vinnyci: pohljad istoryka. *City History, Culture, Society* 1(2): 196–206.
- Khoroshkovatyj, Oleksij. (2004). Toponimika mista Kharkova (istorija perejmenuvan'). Dopovid'. *Kraieznavchi chytannja v Kharkivs'kij derzhavnij naukovej biblioteci im. V. H. Korolenka* [from Ukr.: Local history reading at the Kharkiv State Scientific Library of Vladimir Korolenko], 31 sep. 2004., <http://korolenko.kharkov.com/kray/Horoshkovatyj.htm> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kievskiy gubernator. (1869). Chast' offycjal'naja [O naymenovanii nekotorykh ulits i ploshhadej v Kieve]. *Kievljanyn* [from Rus.: Kievan] 95, 14 avhusta, 15 bereznja 2013, <http://81412.livejournal.com/8915.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Krško, Jaromír. (1996). Urbanonyma na sklonku drugeho tisícrocia (na vzorke gemerskych miest). *Urbanonyma v kontexte historie a súčasnosti : Mater. z onomast. kolokvia (Banska Bystrica 3–5 septembra 1996)*. [from Slov.: Urbanonyma in the context of history and the present: Mater. from the onomastic colloquium (Banska Bystrica 3-5 September 1996)]. Bratislava; Banska Bystrica: 115–127.
- Krško, Jaromír. (2013). Linguistic and cultural dimensions of Slovak onomastics in slavistics research. *Human affairs* 23: 289–294.
- Kudrejko, Iryna. (2015). Urbanonimy Zaporizhzhja, Odesy, Ternopolja, Khmel'nyc'koho: lynhvokul'turolohichnyj aspekt. S. 192–199 v *Rekviem filologicheskii. Pamjati E. S. Otina. Kn. 1.*

- Sbornik nauchnykh trudov / Gumanitarnyi centr "Azbuca"* [from Rus.: Requiem philology. In memory Of E. S. Otina. Book 1. Collection of scientific works/ Foundation of Humanitarian Researches and Initiatives «Azbuca»]. Kyiv: Izdatel'skii dom Dmitrija Burago.
- Kudryc'kyj, Anatolij. red. (1995). *Vulyci Kyieva. Dovidnyk* [from Ukr.: Streets of Kiev. Directory]. Kyiv: «Ukrajins'ka encyklopedija» imeni M. Bazhana.
- Kutik, Maksim. (2011). Yandeks pokazal voditelyam samyie avariynnye mesta Kieva. *AIN.UA*, <https://ain.ua/2011/11/03/yandeks-pokazal-voditelyam-samyie-avarijnye-mesta-kieva> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka derzhavna administracija. (2004). Rozporjadzhennja Kyjivs'koji mis'koji derzhavnoji administraciji vid 12 serpnja 2004 roku # 1505 «Pro najmenuvannja ta perejmenuvannja vulyc' i ploshh v m. Kyievi. *Derzhavnyj arkhiv mista Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. 1689, op. 1, spr. 2215, ark. 120–122, 12 Dec 2012, <http://81412.livejournal.com/10912.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka Rada deputativ trudjashhykh. (1953). Rishennja vykonavchoho komitetu Kyjivs'koji mis'koji Rady deputativ trudjashhykh vid 29 hrudnja 1953 roku # 2610 «Pro najmenuvannja mis'kykh vulyc'». *Derzhavnyj arkhiv m. Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. R-1, op. 4, spr. 674, ark. 104–113, 2 April 2013, <http://81412.livejournal.com/13253.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka Rada deputativ trudjashhykh. (1955). Rishennja vykonavchoho komitetu Kyjivs'koji mis'koji Rady deputativ trudjashhykh vid 5 lypnja 1955 roku # 857 «Pro perejmenuvannja vulyc' m. Kyieva», ch. 1, ch. 2. *Derzhavnyj arkhiv m. Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. R-1, op. 4, spr. 796, ark. 123–149, 2 April 2013, <http://81412.livejournal.com/13593.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka Rada deputativ trudjashhykh. (1977a). Rishennja vykonavchoho komitetu Kyjivs'koji mis'koji Rady deputativ trudjashhykh vid 21 bereznja 1977 roku # 410 «Pro vporjadkuvannja najmenuvan' ta perejmenuvan' vulyc' i ploshh m. Kyieva». *Derzhavnyj arkhiv m. Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. R-1, op. 8, spr. 1712, ark. 107–117, 26 July 2013, <http://81412.livejournal.com/3241.html#r410> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka Rada deputativ trudjashhykh. (1977b). Rishennja vykonavchoho komitetu Kyjivs'koji mis'koji Rady deputativ trudjashhykh vid 6 chervnja 1977 roku # 824 «Pro perejmenuvannja Holosiievs'koho shljaku na vul. Henerala Rodimceva». *Derzhavnyj arkhiv m. Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. R-1, op. 8, spr. 1724, ark. 275, 26 July 2013, <http://81412.livejournal.com/3241.html#r410> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka Rada deputativ trudjashhykh. (1977c). Rishennja vykonavchoho komitetu Kyjivs'koji mis'koji Rady deputativ trudjashhykh vid 19 veresnja 1977 roku # 1396 «Pro najmenuvannja ploshh m. Kyieva». *Derzhavnyj arkhiv m. Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. R-1, op. 8, spr. 1739, ark. 246, 26 July 2013, <http://81412.livejournal.com/3241.html#r410> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'ka mis'ka rada. (2003). Rishennja Kyjivs'koji mis'koji rady vid 27 bereznja 2003 roku # 351/511 «Pro perejmenuvannja vulyci Radhospnoji u Svjatoshyns'komu rajoni na vulycju Vasylja Stusa ta prospektu Chervonykh Kozakiv u Obolons'komu rajoni na Moskovs'kyj prospekt». *Khreshhatyk*. <http://www.kreschatic.kiev.ua/doc/11143.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Kyjivs'kyj mis'kyj komitet Kompartiji Ukrajiny i Kyjivs'ka mis'ka Rada deputativ trudjashhykh. (1957). Postanova bjuro Kyjivs'koho mis'koho komitetu Kompartiji Ukrajiny i vykonavchoho komitetu Kyjivs'koji mis'koji Rady deputativ trudjashhykh vid 10 hrudnja 1957 roku # 2193 «Pro vporjadkuvannja spravy prysvoiennja imen derzhavnykh i hromads'kykh dijachiv vulycjam i derzhavnym ustanovam m. Kyieva». *Derzhavnyj arkhiv m. Kyieva* [from Ukr.: State archive of Kyiv], f. R-1, op. 4, spr. 926, ark. 577–578, 15 kvitnja 2013, <https://81412.livejournal.com/13929.html#r2193> (accessed 19 Dec, 2019).
- Latour, Bruno. (2005). *Reassembling the Social. An Introduction to Actor-Network Theory*. Oxford University Press.

- Latour, Bruno. (2012). Kopernikovskii perevorot v politicheskoi teorii. *Sociologija vlasti* [from Rus.: Sociology of power] (6–7): 235–255.
- Ljashenko, Roman. (2005). Urbanonimy mesta Kirovohrada za chasiv Nezalezhnosti Ukrainy ta jikh motyvacijska baza. *Naukovi zapysky serija filolohichni nauky (movoznavstvo)* [from Ukr.: Scientific notes. Series: Philology (linguistics)] 59: 310–315.
- Lotman, Yurii. (1992). *Kul'tura i vzryv* [from Rus.: Culture and explosion]. Moscow: Gnozis, Izd. Gruppya «Progress».
- Mahryc'ka, Iryna. (2013). Urbanonimika Luhans'ka jak zasib formuvannja kul'turnoji identychnosti meshkanciv mesta. *Zbirnyk naukovykh prac' uchasnykiv II Vseukrajins'koji naukovo-praktychnoji konferenciji "Fakhova mova jak dynamichnyj funkcionyj riznovyd zahal'nonarodnoji ukrajins'koji movy" (m. Luhans'k, 30-31 travnja 2013 r.)* [from Ukr.: Collection of scientific works of participants of the II All-Ukrainian scientific-practical "Professional language as a dynamic functional type of the national Ukrainian language" (Lugansk, May 30-31, 2013)]. Luhans'k: Noulidzh: 74–79.
- Majorov, Maksym, Korolenko, Bohdan & Karetnikov, Ihor. (2017). Dekomunizacija nazv naselenykh punktiv ta rajoniv Ukrainy: pidstavy, proces, pidsumky. *Misto: istorija, kul'tura, suspil'stvo. E-zhurnal urbanistychnykh studij* [from Ukr.: City: history; culture; society. E-Journal of urban studies]. Instytut istoriji Ukrainy NAN Ukrainy, Istorychnyj fakul'tet Kyjivs'koho nacional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka 1(2): 134–141.
- Makhortykh, M. (2014a). Kyjivs'ki toponimy jak element istorychnoji pamjati pro zvil'nennja mesta vid nimec'koji okupaciji za doby nezalezhnosti (1991–2013). *Hileja* 86: 82–87.
- Makhortykh, M. (2014b). Kyjivs'ki toponimy jak element istorychnoji pamjati pro zvil'nennja mesta vid nimec'koji okupaciji za radjans'koji doby (1944–1991). *Hileja* 84: 100–105.
- Males, Lyudmyla. (2011). *Vyvchajuchy teksty kul'tury: sociokul'turnyi analiz jak piznaval'na stratehija sociolohii* [from Ukr.: Studying the texts of culture. Sociocultural analysis as a knowledge-acquisition strategy for sociology] Kyiv: KIS.
- Males, Lyudmyla. (2014a). Symvolichni zminy v prostori mesta v sociokul'turnykh kontekstakh XX st. *Hrani* 9 (113): 117–122.
- Males, Lyudmyla. (2014b). Socjal'no-politychni zminy XX stolittja na karti suchasnoji stolyci. *Aktual'ni problemy sociolohiji, psykholohiji, pedahohiky* [from Ukr.: Current problems of sociology, psychology, pedagogy] 3: 21–30.
- Males, Lyudmyla. (2016). Dyskurs dekomunizaciji v Kyievi. *Sociologichni studiji* [from Ukr.: Sociological studies] 2(9): 16–21.
- Mamalyha, Anastasija & Danyl'chuk, Dmytro. (2009). Aktual'ni problemy mis'koji toponimiky i publikaciji mas-medja. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka* [from Ukr.: Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University] 46(1): 86–96.
- Meljakov, A. (2012). Toponimichna polityka orhaniv miscevoho samovrjaduvannja v Ukraini. *Teorija ta praktyka derzhavnoho upravlinnja* [from Ukr.: Theory and practice of public administration] 2 (37): 311–319.
- Melnychuk, Anatolij & Oleksiy, Gnatiuk. (2019). Public perception of urban identity in post-Soviet city: the case of Vinnycja, Ukraine. *Hungarian Geographical Bulletin* 68(1): 37–50.
- Molyar Evgeniya, Kurinnij, Oleksiy, Shibanov, Yaroslav, Osmak, Vladislava, Shevchenko, Lev, Males, Lyudmila, Podnos, Varvara & Likov, Maks. (2016). Osnovnij viklik, pov'yazaniy iz dekomunizacieju – poshuk kompromisu mizh prihilnikami riznih variantiv pereymenuvannja. *Ukrayinskiy krizoviy media-centr* [from Ukr.: Ukraine crisis media center], <http://uacrisis.org/ua/45746-pereymenuvannja> (accessed 19 Dec, 2019).
- Mosiienko, Oleksandr. (2014). Symvolichnyj prostir Berdycheva. *Intermarum* 1: 31–40.

- Müller, Klaus. (1994). Jména ulic ve spirále dějinných zvrátů. *Mezinárodní konference o městě. Brno – město uprostřed Evropy. 2. – 4. prosince 1993. Referáty a diskusní příspěvky* [from Czech: International conference on the city. Brno - a city in the middle of Europe. December 2-4, 1993. Papers and discussion papers], Brno, Magistrát města Brna: 180–183.
- Nakhmanovich, Vitalii. (2006). Poslednjaja zhertva Bab'ego Yara. *Komitet "Babii Yar"* [from Rus.: Committee "Babi Yar"], <http://www.kby.kiev.ua/komitet/ru/history/art00011.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Neher, Oksana. (2013). Perejmenuvannja jak identyfikator specyfiky rozvytku motyvacijnoji bazy oficijnoji zakarpatoukrajins'koji urbanonimiji XX – poch. XXI st.. *Naukovi zapysky Nacional'noho universytetu "Ostroz'ka akademija"*. Ser.: *Filolohichna* [from Ukr.: Scientific notes of National University of Ostroh Academy. Series: Philology] 38: 21–23.
- Neher, Oksana. (2014). Derzhavna ideolohija jak chynnyk vplyvu na rozvytok zakarpatoukrajins'koho urbanonimikonu v kinci XX – na pochatku XXI st.. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva* [from Ukr.: Modern problems of linguistics and literary studies] 19: 66–69.
- Neizvestnyiy, Avtor. (2016). Moskovskiy most – podrobnosti proektirovaniya i stroitelstva. *Moya Obolon* [from Rus.: My Obolon'], <http://my-obolon.kiev.ua/stati/moskovskij-most-%E2%80%93-podrobnosti-proektirovaniya-i-stroitelstva.-chast-1-ya.html> (accessed 19 Dec, 2019).
- Nesenjuk, Irina. (2009). Ona 40 let nazyvaet kievskie ulicy. *Interesnyi Kiev* [from Rus.: Interesting Kiev], 16 July, <https://www.interesny.kiev.ua/ona-40-let-nazyivaet-kievskie-ulitsyi/> (accessed 19 Dec, 2019).
- Obozrevatel (2005) Kiev izbavljajut ot chertovyh mest. *Obozrevael. Zhizn' stolicy* [from Rus.: Reviewer. Life of the capital city], 30 October, <https://www.obozrevatel.com/kiyany/news/2005/10/31/5590.htm> (accessed 19 Dec, 2019).
- Odaloš, Pavol. (1996). Urbanonymá v procese spoločenských zmien 90. rokov. v európskych postsocialistických krajinách. V *Urbanonymá v kontexte histórie a súčasnosti. Materiály z onomastického kolokvia, Banská Bystrica 3–5 septembra 1996* [from Slov.: Urbanonyms in the context of history and the present. Materials from the onomastic colloquium, Banská Bystrica 3–5 September 1996], Odaloš, Pavol Majtán, Milan (editors). Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity mateja Bela – Fakulta humanitných; Univerzity Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, 80–87.
- Odaloš, Pavol. (2006). Dynamika premien urbanonymie. V *Sociálny kontext onymie* [from Slov.: Social context of onyms], Krško, Jaromír (ed). Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných, 74–121.
- Odaloš, Pavol. (2014). Výskumné smery slovenskej a českej toponomastiky. In *Microtoponymy and Macrotoponymy. Preliminary Problems*, A. Gałkowski & R. Gliwa (eds). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 145–154.
- Osipchuk, Igor. (2006). Ideyu postroit restoran nad moskovskim mostom otverg lider soveckoy Ukrainyi Vladimir Scherbickiy, zayaviv: "u nas i pod mostami pyanyih predostatochno!". *Fakty* [from Rus.: Facts], <http://fakty.ua/51354-ideyu-postroit-restoran-nad-moskovskim-mostom-otverg-lider-sovetskoj-ukrainyi-vladimir-csherbickij-zayaviv-quot-u-nas-i-pod-mostami-pyanyih-predostatochno-quot> (accessed 19 Dec, 2019).
- Podolynnyj, Anatolij. (2011). Perejmenuvannja jak skladova chastyna ideolohichnoji polityky derzhavy v mynulomu i teper. *Naukovi zapysky Vinnyc'koho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhajla Kocjubyns'koho* [from Ukr.: Scientific notes of Vinnycja State Pedagogical University] 19: 207–209.
- Ponomarenko, Lidija i Riznyk, Oleksandr. (2003). *Kyjiv. Korotkyj toponimichnyj dovidnyk* [from Ukr.: Kiev. Short toponymic guide]. Kyiv: Pavlim.
- Ponomarenko, Lidija. (1992). Tak zveliv car. *Khreshhatyk*, 13 March.
- Poznjak, Petro. (1986). Vul. Heorhija Livera. *Prapor komunizmu* [from Ukr.: The flag of communism], 7 March.

- Prezidium Kievskogo gubispolkoma. (1923). Protokol zasedanija Prezidiuma Kievskogo gubispolkoma ot 14 maja 1923 g. № 38, p. 684 "O pereimenovanii odnoi iz ulic goroda v ulicu Vorovskogo". *Derzhavnyj arkhiv Kyjivs'koji oblasti* [from Ukr.: State archives of Kyiv oblast], f. R-111, op. 1, spr. 378, ark. 67, 68ob. (ros.), 13 Juny 2015, <http://81412.livejournal.com/24690.html#r2> (accessed 19 Dec, 2019).
- Rajić, Ljubiša. (2012). Toponyms and the political and ethnic identity in Serbia. *Names and Identities, Oslo Studies in Language* 4(2): 203–222.
- Reznik, Aleksandr. (1999). Toponimicheskaja revizija 1869 goda. Yanus-Nerukhomist' [from Ukr.: Ianus-Realty]: 11(120), <http://81412.livejournal.com/22478.html#r1> (accessed 19 Dec, 2019).
- Riznyk, Oleksandr. (1999). Vulyci Kyieva na skhyli Imperiji. *Yanus-Nerukhomist'* [from Ukr.: Ianus-Realty] 22(131), <http://81412.livejournal.com/22478.html#r1> (accessed 19 Dec, 2019).
- Riznyk, Oleksandr. (2007). Toponimichnyj landschaft Kyieva i problemy derzhavnoji toponimichnoji polityky. *Ukrajins'ki kul'turni doslidzhennja* [from Ukr.: Ukrainian cultural studies], http://www.culturalstudies.in.ua/statti_1_2007.php (accessed 19 Dec, 2019).
- Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg. (2013). Trends in Toponymy 6. 6th Conference on Trends in Toponymy Ruprecht-Karls-Universität at Heidelberg, Germany, October 7th-10th 2013. *Universität Heidelberg. Romanisches Seminar. Forschung* [from Germ.: University of Heidelberg. Romanesque seminar. Research], http://www.uni-heidelberg.de/rose/forschung/trends_in_toponymy_6.html (accessed 19 Dec. 2019).
- Sebta, Tetjana. (2013). Toponimija Kyieva i Rivnoho u 1941–1944 rr.: tendenciji i kharakter perejmenuvan'. *Pamjatky Ukrajiny: istorija ta kul'tura* [from Ukr.: Sights of Ukraine: history and culture] 4(187): 38–51.
- Semena, Mykola. (2010). Kryms'ka toponimika: vpravy, zlovzhyvannja, pomylky.... *Den'* [from Ukr.: The day], 11 Aug., <http://www.day.kiev.ua/uk/article/cuspilstvo/krimska-toponimika-vpravi-zlovzhivannja-pomilki> (accessed 19 Dec, 2019).
- Shamara, Serhij. (2017). Davaty chy ne davaty kolyshnim "soviec'kym" vulycjam imena heroyiv, zahyblykh v ATO? *Vikka*, <http://vikka.ua/blogs/85762-davati-chi-ne-davati-kolishnim-sovetskim-vulitsyam-imena-geroiv-zagiblih-v-ato.htm> (accessed 19 Dec, 2019).
- Shestakov, V. & Govorkova, V. (1967). *Yikh imenami nazvany ulicy Kieva: spravochnyi material dlja ekskursovoda* [from Ukr.: The streets of Kiev are named after them: reference material for the guide]. Kyiv: Obshhestvo "Znanie".
- Shul'han, Ol'ha. (2013). Politychna zaanhazhovanist' oykonomiji Ukrajiny XX stolittja: sociolinhvistychnyj pidkhid. *Naukovyj visnyk Skhidnojevropejs'koho nacional'noho universytetu imeni Lesi Ukrajinky. Filolohichni nauky. Movoznavstvo* [from Ukr.: Scientific bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University. Philology. Linguistics] 1(250): 142–146.
- Sidenko, Anna & Danyl'chuk, Dmytro. (2011). V IZh vidbuvsja kruhlyj stil: "Toponimija Kyjeva: vchora, s'ohodni, zavtra". *Kyjivs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka. Novyny* [from Ukr.: Taras Shevchenko National University of Kyiv. News], <http://www.univ.kiev.ua/en/news/2818> (accessed 19 Dec, 2019).
- Sidenko, Anna. (2012). Toponimija u zhanrovomu rozmajitti zhurnalisc'kykh materialiv (na prykladi hazety «Vysokyj zamok»). *Styl' i tekst* [from Ukr.: Style and text] 12: 220–224.
- Šindelářová, Jaromíra. (2010). Proměny české a slovenské urbanonymie. *Lexika slovenskej onymie. Zborník materiálov zo 17. slovenskej onomastickej konferencie* [from Slov.: Lexics of Slovak onymia. Collection of materials of the 17th Slovak Onomastic Conference]. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 174–185.
- Skulenko, I. (1957). Vul. Livera: Yixnimy imenamy nazv. *Vechirnij Kyjiv* [from Ukr.: Evening Kiev], 14 Sep.
- Takhtaulova, Marija. (2015). Toponimika postradjans'koho Kharkova: na shljakhu do dekomunizaciji. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences* III (11) Is.: 67: 36–39.

- Tytarenko, Anastasija. (2015). *Urbanonimija Kryvoho Rohu: struktura, semantyka, funkcionuvannja* [from Ukr.: Urbanonyms of Kriviy Rih: structure, semantics, functioning]. Avtoreferat dysertaciji kand. filol. nauk. D.: Dnipropetrovs'kyj nacional'nyj universytet imeni Olesja Honchara, http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.05/avtoreferat_5637c87bbffcb.pdf (accessed 19 Dec, 2019).
- V'yatrovich, Volodimir. (2016). Moskovskiy mist takozh pereymenyut. Gromadske Radlo, <https://hromadskeradio.org/programs/rankova-hvylya/moskovskyy-mist-takozh-pereymenyut-vyatrovych> (accessed 19 Dec, 2019).
- Vaculik, David. (2013). Parts of the city of Ostrava – the past and the Current State of Urbanonymy. In *Name and Naming. Onomastics in Contemporary Public Space*, Oliviu Felecan, Cluj-Napoca (ed). Editura Mega / Editura Argonaut, 403–414.
- Venhrynjuk, Lidija. (2012). Realizacija polityky pamjati: rehional'nyj vymir (na prykladi m. Ivano-Frankivs'ka). *Prykarpac'kyj visnyk NTSh. Dumka* [from Ukr.: Precarpathian bulletin of the Shevchenko Scientific Society. Idea] 3(19): 243–252.
- Verkhovna Rada Ukrainy. (2015). Zakon Ukrainy Pro zasudzhennja komunistychnoho ta nacional-socialistychnoho (nacysckoho) totalitarnykh rezhymiv v Ukraini ta zaboronu propahandy yikhnoi symboliky *Vidomosti Verkhovnoi Rady* [from Ukr.: Verkhovna Rada news] 26: article 219.
- Vjatrovych, Volodymyr. (2017). Dekomunizacija: vazhlyvyj proces, ne lyshe rezul'tat. Intervju z Volodymyrom Vjatrovychem. *Misto: istorija, kul'tura, suspil'stvo. E-zhurnal urbanistychnykh studij*. [from Ukr.: City: history; culture; society. E-Journal of urban studies] Instytut istoriji Ukrajinjy NAN Ukrajinjy, Istorychnyj fakul'tet Kyjivs'koho nacional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka 1 (2): 101–111.
- Vovk, Dmitrij & Steklov, Aleksej. (2002). *Nekotorye kievskie tajny. Levoberezh'e* [from Ukr.: Some Kiev secrets. Left bank]. Kyiv: Izd-vo Ravenskogo.
- Young, Craig & Kaczmarek, Sylvia. (2008). The socialist past and post-socialist urban identity in Central and Eastern Europe. The case of Łódź, Poland. *European Urban and Regional Studies* 15 (1): 53–70.
- Zhuravel', Yurij. (2015). Stvorennja reiestru urbanonimiv mist i mistechok Dnipropetrovshhyny. *Problemy bezperervnoji heohrafichnoji osvity i kartohrafiji* [from Ukr.: Problems of continuous geographical education and cartography] 22: 69–71.